

Driemaandelijks

DE ONTMIJNER

Tijdschrift

van de Verbroedering der Belgische Ontmijners

SECRETARIAAT

St-JANSSTRAAT, 30, TERVUEREN

P. C. R. 7537.94 - Telefoon 57.31.64

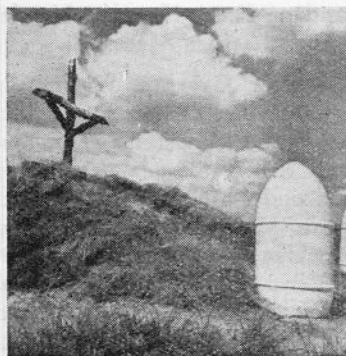
REDACTIE

KAZERNE 7/8 - BERCHEM

— Telefoon : 39.40.67 Antwerpen —

N° 3 — NOVEMBER 1953

De Verbroedering in Rouw

Waarom die rouw hoeft niet gezegd, want al deze, lid of geen lid van onze Verbroedering, die deel hebben uitmaakt van het Ontmijnings korps, geven zich rekenschap van het verlies dat het afsterven van Majoor Porrewijk voor ons betekent. Weinige zijn er die de gevolgen van deze verdwijning nog niet hebben waargenomen, want het zullen niet enkel deze zijn die nog in actieve dienst staan die deze verandering voelen zullen maar wel al deze die de titel van ontmiijner dragen en zich vroeg of laat rekenschap zullen geven van hetgeen dit weggaan van de vroegere Overste van DOVO eigenlijk inhoudt.

Voor ons, voor ons bulletin stak de toekomst vol beloften, had hij niet het voorzitterschap van onze redactieraad aangenomen, en wie herinnert zich niet zijn eerste strijdkreet : « Ontmijners, verzamel u. »

Nu is alles te niet en terug te herbeginnen.

Maar zijn oproep mag niet zonder weerklink blijven, het mag niet dat ge hem zijn dood uw mederwerking weigeren zoudt. Vroeg hij u niet actief aan het leven uwer Verbroedering deel te nemen, u er dichter bij aan te sluiten en haar bij te staan.

Tot ons allen en tot iedereen in het bijzonder richtte hij zich en vroeg slechts in de mate van het mogelijke.

Deze oproep werd nu juister en welsprekender dan ooit, het werd een gebod dat onvergankelijk werd.

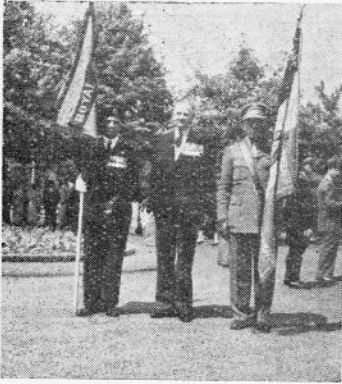
Daarom herhaal ik en stel ik voor teneinde de nagedachtenis aan onze geliefde Majoor te vereeuwigen ons zijne oproep eigen te maken en hem telkens in onze volgende nummers te hernemen.

ONTMIJNERS VERZAMELT U.

R. Piereuse.

De Algemene Vergadering te Gent

Van 's morgens vroeg begunstigd met een zonnig weder, zette de Landelijke Algemene Vergadering op Zondag 7 Juni Jl. in de Arteveldestad in met een plechtige mis in de St-Pieterskerk, ter nagedachtenis van de gesneuvelde en overleden makers-ontmijners.

Afgevaardigden uit Brugge, Charleroi, Luxembourg, Luik, Antwerpen, Limburg en Brabant waren zèèr talrijk opgekomen en onder de voornaamste personaliteiten bemerkten we de aanwezigheid van Generaal Sevrin, Majoor Samyn, Majoor Porrewijck, Commandant Dieu, Commandant Merckx, Kapitein Vanderydt, Kapitein De Backer, Mejuffrouw Sevrin, onze Meter, Kapitein Samyn, de hh. Rainotte, Georges, Bomariage, Adjudant Lallemand, en, *last but not least*, de Engelse Captain Hunt, als afgevaardigde der *Bomb Research Branche* van de *Royal Engineering Association*, vergezeld van zijn vaandeldrager, die de broedervereniging van over het Kanaal vertegenwoordigde op dit jaarlijks ontmiijnerscongres 1953.

Hun belangstelling getuigend voor ons werk, mogen we ook niet nalaten eveneens de tegenwoordigheid te vermelden van de dames Timperman, Scheiris, Rainotte, Hunt, en de talrijke ons onbekende dames die zo vriendelijk waren hun echtgenoot te vergezellen naar Gent.

Nà de plechtige mis werd op het St. Pietersplein een stoet gevormd die, voorafgegaan door de Koninklijke Harmonie des N. V. I., onder leiding van muziekmeester Raph. Machiels, door de straten van Gent marcheerde naar het Stadhuis, waar de Ontmiijners werden ontvangen in de Kapel der Trouwzaal, door het Stadsbestuur, vertegenwoordigd door de hh. Burgemeester Laurent Merchiers, Schepen Léon Cnudde en Gemeenteraadslid Edmond De Grootte.

In zijn toespraak herinnerde de heer Burgemeester aan het heldhaftig werk der Ontmiijners in het Noorden der Provincie Oost-Vlaanderen verwezenlijkt nà de Bevrijding, waarbij zij elke dag, elk uur, hun leven waagden en soms offerden voor de veiligheid en het welzijn hunner medeburgers. De Burgemeester drukte zijn diepe erkentelijkheid uit aan het Ontmiijnerskorps en bracht hulde aan de nagedachtenis der in dienst gesneuvelden onder hen. Spreker achtte het een eer dat de Ontmiijners dit jaar de Stad Gent hadden gekozen om er hun Landelijke Algemene Vergadering te houden en onderlijnde dat de Stad vereerd was dit keurkorps binnen zijne

muren te mogen begroeten en ten Stadhuisse te ontvangen. Met genoegen stelde de Burgemeester vast dat de banden van vriendschap, gesmeden tijdens de dienstjaren, levendig waren gebleven en wenste het congres een succesvol verloop toe.

Generaal Severin dankte, in naam der Ontmiijners, het Stadsbestuur voor deze ontvangst en schetste, in korte woorden, de opdrachten vervuld door de Sectie Oost-Vlaanderen. Vervolgens bood hij de heren Burgemeester, Schepen en Gemeenteraadslid een exemplaar aan van het mooi boek « De Ontmiijner ».

Hierop verzocht de Burgemeester de congressisten hun naam te plaatsen in het « Gulden Boek » der Stad Gent en werd een erewijn aangeboden.

Stoetsgewijze, muziek der Invaliden voorop, ging het vervolgens naar het Zuidpark, waar een korte plechtigheid plaats greep voor het ruitersstanbeeld van Koning Albert I. Bloemen werden neergelegd door Generaal Severin, in naam der Belgische Ontmiijners, en door Captain Hunt, in naam der Britse Ontmiijners. De plechtigheid besloot met een défilé voor het monument van de Koning-Soldaat.

In het lokaal V. V. V. aan het Van Arteveldeplein had vervolgens de Landelijke Algemene Vergadering plaats, voorgezeten door Generaal Sevrin, Majoor Samyn, Majoor Porrewijck, Commandant Dieu, Kapitein Vanderydt, Adjudant Lallemand en beheerder Baents.

De zitting werd geopend door Generaal Sevrin, die onmiddellijk het woord verleende aan de heer De Backer, Provinciaal Voorzitter van Oost-Vlaanderen, welke een hartelijk woord van welkom richtte tot alle deelnemers in het algemeen en in het bijzonder tot Misses en Captain Hunt, tot Mejuffrouw Severin, Meter der Ontmiijners, de herr en Mevrouw Rainotte, welke al onschatbare diensten hebben bewezen aan de Verbroedering, tot Generaal Timperman, Provinciaal Voorzitter van Oost-Vlaanderen der V. V. V. 1914/18 en dhr Scheiris, Provinciaal Voorzitter van Oost-Vlaanderen der V. V. V. 1941/45.

Aan Generaal Severin werd onder applaus een mooiverkleind model geschonken van de vermaarde « Klokke Roesland », symbool der Gentse Vrijheid en Fierheid.

Generaal Sevrin dankte voor dit geschenk en herinnerde aan vroegere bijeenkomsten te Gent, nl. in 1945, ter gelegenheid

der Tentconstelling der Ontmijners, en, in 1947, bij de plechtige overhandiging van het Vaandel der Verbroedering, waarbij de Gentse makkers telkens hun gulle gastvrijheid en hun flinke organisatiegeest hadden getoond.

Spreker onderstreepte speciaal hier de tegenwoordigheid, van de hh. Leys Voorzitter der Verbroedering der Genie, welke al zo dikwils en op zo vruchtbare wijze heeft samengewerkt met de Oost-Vlaamse Verbroedering der Ontmijners, en van Captain Hunt, wiens tegenwoordigheid hier zèèr op prijs werd gesteld als een edel gebaar van oprechte broederschap.

Generaal Severin bracht eveneens hulde aan de Verdiensten der Sektie Oost-Vlaanderen en onder meer aan de hh. De Backer, Van de Veegaete, Minne, Maertens, Van Marck, De Smul, Mevrouw Minne, en in het bijzonder aan de zo toegewijde makker Van Cleven.

Overgaand tot het verslag der werking gedurende het jaar 1952, schetste Generaal Severin op omstandige wijze de bedrijvigheid van de bond en handelde achtereenvolgens :

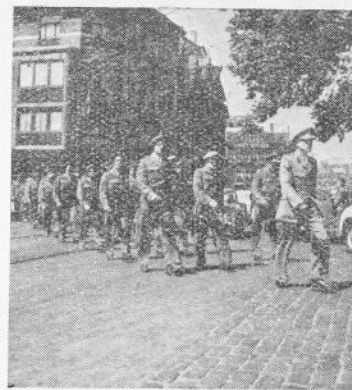
- over het wetsvoorstel dat eertlang zal worden neergelegd, behelzende de verbetering en de aanpassing der pensioenen van de Ontmijners welke op de leeftijd van 56 jaar geen 20 jaar dienst konden bereiken ;
- over de verkoop van het boek der Ontmijners, waarvan de kosten thans gedekt zijn en de verkoopprijs moest worden lager gesteld om de verkoop der overblijvende exemplaren te begunstigen ;
- over het Bulletin der Verbroedering, en, alhoewel het punt niet was voorzien op de dagorde ;
- over het monument der Ontmijners, dat de Vaalse afdeling uit Verviers ten spoedigste zou willen opgericht zien te Stavelot, waar een terrein ter beschikking werd gesteld door de stad, die ook de nodige stenen zal leveren, naar een ontwerp van ex-sergant Verschuren.

Ten slotte handelde spreker over de hulpverlening aan de weduwen en wezen en deelde mede dat de thans op rust gestelde Majoor Porrewijck welke vroeger de functie van ere-ondervoorzitter waarnam, als dusdanig ontslag had genomen, maar, van nu af aan, zal zetelen in het hoofdbestuur en de leiding van het blad der Ontmijners op zich zal nemen. Zijn toewijding aan de zaak der Ontmijners staat borg dat hij ook deze taak nauwgezet en met sukses zal vervullen.

Nadat het verslag van Generaal Severin in het Nederlands was voorgelezen door Majoor Samyn, kwam Captain Hunt aan het woord om zijn gasten te danken voor het gul onthaal te Gent en voor de uitnodiging welke hij had ontvangen hier aanwezig te zijn op dit congres. Captain Hunt wenste

de leiders der Verbroedering geluk voor de succesvolle wijze waarop zij de belangen hunner leden weten te behartigen en te verdedigen en deelde mede dat het blad der Belgische Ontmijners voor hem in het Engels wordt vertaald, waardoor hij volkomen op de hoogte is hunner werking en tevens in

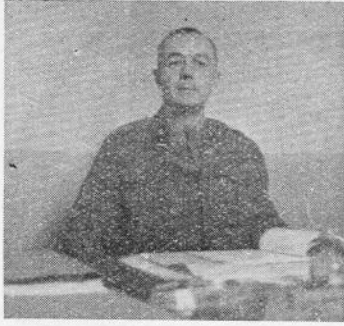
nauw contact kan blijven medeleven met zijn Belgische kollega's. De Engelse Kapitein drukte zijn bewondering uit over de nauwe samenwerking bestaande tussen de verschillende afdelingen en ondertekende volkomen hun edel werk : « de doden eren en de levenden dienen » zoals hij het zo kernachtig en typisch uitdrukte. De heer De Backer gaf vervolgens een beknopte vertaling in het Frans en in het Nederland van Captain Hunt's toespraak.

Door de heer Rainotte werd hierna een schitterend pleidooi gehouden ten voordele van het Monument der Ontmijners,, waarvan het ontwerp al vier jaar bestaat. Daar de afdeling Verviers een uitzonderlijke inspanning heeft gedaan om de voorname som van bijna 90.000,— frank in te zamelen, zouden zij, zoals hoger gezegd, het monument ten spoedigste willen opgericht zien. Daarom werd een nieuwe en uitgebreide campagne op touw gezet om, langs de scholen, bij de nijveraars en de 89 burgemeesters der streek van Verviers en Stavelot, de nog ontbrekende fondsen bijeen te brengen, daar het monument in totaal ongeveer 300.000,— frank zou vergen.

Alhoewel spreker er van overtuigd is dat de nog ontbrekende fondsen zullen opgehaald worden door hogergevoemd campagne, vraagt hij gebruik makend van deze Landelijke Algemene bijeenkomst - de goedkeuring der vergadering opdat de Bond het eventueel te kort zou bijleggen om zo spoedig mogelijk het monument der Ontmijners, dat geen plaatselijk, maar een nationaal karakter zou drager, te kunnen oprichten. We zijn dit verplicht aan allen zegt spreker, die ons steunen om ons doel te bereiken.

Nadat over deze principiële kwestie een akkoord was bereikt, zou het vraagstuk van het Monument te Stavelot nog verscheidene malen terug ter bespreking komen in de loop der vergadering, eerst inzake het door de Bond bij te leggen bedrag et, daarna, inzake de tweetaligheid van het gedenkteken, wat door sommige leden als éérste voorwaarde wordt gesteld indien het monument een nationaal karakter wil dragen. Na langdurige over en weer besprekingen wordt het pleidooi van de heer Rainotte ten slotte met sukses bekroond : de vergadering geeft haar toestemming opdat de bond de ontbrekende som eventueel zou bijleggen en de tweetaligheid van het monument wordt als een noodzakelijkheid ingezien en goedgekeurd.

Herna gaf de voorzitter lezing van het verslag van de schatbewaarder, volgens het bilan dat verschenen is in het

Majoor Porrewyck is Dood

Zo onverwachts, zo dood-ineens kom ik het te weten, het nieuws overweldigt me, het verplettert me.

Het is een Maandag, de 15^e Juni.

En ik kan onmogelijk inbeelden dat we hem nooit meer in ons midden zullen zien, nooit meer de vreugde zullen kennen hem vol levensvuur te zien deelnemen aan onze Algemene Vergaderingen, zoals we hem nog vorige Zondag te Gent — de herinneringen liggen nog fris en klaar in onze geest — bij ons hadden.

We wisten wel dat zijn gezondheid wankelbaar was de laatste tijd, maar we durfden hopen dat hij, eens van alle zorgen en lasten die de dienst meebracht, vrijwaard, en in de zorgende omgeving van zijn bewonderenswaardige gade hij langzaam herstellen zou en we hem nog lang in ons midden zouden hebben.

Maar de harde werkelijkheid was niet te loochenen.

Dikwijls liep ons beider loopbaan door elkaar, en met ontroering herinner ik me de vele gelegenheden waarin ik hem heb leren kennen en waarderen.

Ik ontmoette hem het eerst toen hij uit de « Ecole d'Application du Génie » kwam en bij te transmissietroepen werd ingelijfd. Te dien tijde had ik het bevel over een bataillon Telegraphisten van het Regiment te Vilvoorde. Hij kwam in één mijner compagnieën terecht en dadelijk deed hij zich opmerken door zijn ijver het vak te willen leren en de mannen te kennen.

Ik aarzelde niet, alhoewel hij nog een heel jong officier hem verschillende malen in detachement te zenden voor het uitvoeren van belangrijke werken. Hij wist zich altijd tot eenieders voldoening en in zijn eigen voordeel uit de slag te trekken.

Zijn oversten waardeerden hem ten zeerste en hij werd aangeduid voor een moeilijke post, vooreerst bij de staf van het regiment en daarna bij de Bevelhebber der Transmissietroepen.

De hoedanigheden die hij bij de troep verworven had kwamen hier goed tot uiting. Hij zocht overal zijn diensten te bewijzen en iedereen te helpen in de mate van zijn mogelijkheden.

Dank zij zijn takt en doorzicht, kwam hij ertoe, toestanden die verkeerd hadden kunnen uitdraaien een gemakkelijke oplossing te bezorgen. Na een verblijf in Namen bij het eerste Genieregiment, brak de oorlog uit, op dat ogenblik was hij adjunct bij de bevelhebber van het Versterkingscentrum en van de Instructiediensten der Transmissietroepen Teruggetrokken in Frankrijk met zijn eenheid werd hij bij zijn terugkeer in het Land gevangen genomen.

In België uit gevangenschap teruggekeerd hield hij zijch officieel bezig met de financiële liquidatie van het Leger, doch hij werd eveneens lid van het Geheime Leger waar hij de moeilijke opdracht van draadloze overseining kreeg toegewezen.

Zijn geheime bedrijvigheid lekte echter uit en hij werd in 1944 door de Duitsers aangehouden en opgesloten in het gevang van St-Gillis waar hij onderworpen werd aan de gekende ondervragingsmethodes van de Gestapo. Men sloopt hem op de laatste trein die naar Duitsland vertrekt en wordt op wonderbaarlijke wijze door onze Spoorwegmannen gered die er in slaagden de trein tot in Mechelen te brengen en vandaar terug naar Brussel-Zuid te voeren.

De Bevrijding was daar!

En Porrewyck hernam zijn officiële bezigheden, juist alsof er niets was voorgevallen, met dezelfde kalmte en dezelfde helderheid.

Wij zijn in het begin van de maand September 1944.

De Heer Minister van Landsverdediging heeft me de gevaarlijke taak opgelegd ons Land te ontminnen.

Zonder hen er toe te verplichten zoek ik degenen die me in deze moeilijke opdracht zullen helpen.

Hij kent het gevaar en de ernst van dergelijke opdracht, maar hij weet ook de noden van ons bloedend Land en spontaan biedt hij me zijn medewerking aan die ik met het meeste genoegen aanneem.

Het is alzo dat we samen hebben moeten werken om onze Ontmijners-eenheden te bevelen, te vormen, uit te rusten, en te onderrichten. Dikwijls hebt ge hem gezien toen hij me op onze werken vergezelde, ge hebt gevoeld hoe hij uwe inspanningen deelde, hoe fier hij was om de geboekte successen, hoe beangstigd hij was om de gevaren die u omringden en hoe uw lijden hem bezigield.

Maar hetgeen ge niet gezien hebt: al de moeite die hij deed om de uitoefening van uw taak te verlichten en de gevaren te verminderen.

Ge hadt moeten zien met welke hardnekkigheid hij te werk ging om het geheimzinnige der pasgevonden springtuigen te ontcijferen en het onbekende ervan kenbaar te maken aan alle ontminningsploegen.

Zo bloeide onze samenwerking, tot hij Majoor werd benoemd en het bevel nam van een bataillon der Genie.

Nu onze vriendschap zo innig was geworden zag ik hem met spijt vertrekken, niettemin had ik de zekerheid hem terug te zien.

Mijn militaire loopbaan liep ten einde en om mijn ondernomen taak voort te zetten was er niemand beter dan hij geschikt om te worden aangeduid.

De Hogere Overheden begrepen dit ook en aan mijn voorstel werd een gunstig gevolg gegeven.

Porrewyck keerde terug bij DOVO waar hij me als bevelhebber op 1 November 1946 opvolgde.

Vanaf dan kwamen zijn talenten en goede hoedani-

gehden ten volle tot hun recht.

Hij hield er aan gemoedelijk om te gaan met zijn Ontmijners, op hun terrein, tussen hun gevaren en pratend over hun huiselijke zorgen en hun sterkend door zijn immer blijde humeur.

Met welke moed en welke verbeterheid streed hij niet om zijn effectieven te houden op het peil dat hij nodig achtte tot de voortzetting van zijn taak.

En wanneer hij toegeven moest dan spande hij zich altijd in om de mannen die hem verlaten moesten een goede bezigheid te bezorgen DOVO heeft hij geleid met bevoegdheid en begrip en met zijn diep-menselijk hart. Hij kende zijn mannen, kende hun mentaliteit, kende hun verlangens, hij wist hen te leiden met kracht en wijsheid.

Maar dan ook droeg hij hun sympathie, had hij hun aller genegenheid. Hij bereikte grootse resultaten die de roem zijn van de eenheid waarover hij gedurende zes lange jaren het bevel voerde.

Door een nauwgezetheid die hem tot eer strekt heeft hij, zolang hij in actieve dienst was, de plaats niet willen aanvaarden die hem in de schoot der Bestuursraad van onze Verbroedering toekwam.

Maar altijd stond hij naast ons wanneer het er om ging zekere bedreige de rechten van onze, nog in dienst zijnde Ontmijners, te verdedigen.

Na zijn recente op ruststelling hebben we hem tussen ons doen plaats nemen, want we wisten dat zijn jarenlange ondervinding en al zijn bekwaamheden ons van een groot nut zouden zijn.

We hadden hem reeds de leiding van ons blad toevertrouwd want hij was bekwaam om hieraan nieuw leven te geven.

Zoals altijd had hij deze zaak ter harte genomen en zou hij hieraan al zijn geloof en al zijn genegenheid gegeven hebben.

Helaas, het ondoorgrondelijke lot zette een punt achter al deze ideeën en al deze ontwerpen.

Ik ben er zeker van dat alle ontmijners door dit smartelijk verlies diep getroffen waren, ten bewijze daarvan, de flechtige ingetogenheid, de atmosfeer van droefheid en oprechte genegenheid waarin de begrafenisplechtigheden van onze geleefde Majoor Plaats vonden.

Maar wat dan te zeggen van de bittere verslagenheid van zijn geliefde gade.

Worden zijn machteloos om haar onze deelname in haar grote smart te betuigen.

Mevrouw Porrewijck zij ook had haar echtgenote bijgestaan in zijn taak onze ontmijners te helpen. Ze nam aan alle onze manifestaties en spande zich in om onze zorgen te verlichten en een beetje vreugde te brengen onder ons.

Daarom ook zijn we er zeker van dat ze onze gevoelens van innige deelname die ik haar in naam van ons allen aanbieden wil aanvaarden zal.

Moge de diepe genegenheid die we onze zeer geliefde vriend Majoor Rene Porrewijck toedragen en de onuitwisbare herinnering die al onze Ontmijners van hun overste meedragen er toe bijdragen haar onmetelijk smart te verlichten.

De Algemene Vergadering te Gent

Vervolg van blaz. 3

laatste nummer van *De Ontmijner* en werd overgegaan tot de verkiezing van het hoofdbestuur, waarvan alle leden uittredend en herkiebaar (of vervangbaar) waren: Met algemene stemmen werden gekozen, de hh. Sevrin, Dieu, Lallemand, Vanderydt, Van Cleven, Bertrand, De Backer, Merckx (in de plaats van Cotton), Samyn (in de plaats van Deheeger) en Porrewijck (in de plaats van Desmedt) en als kommissaris dhr. Pierreuse.

Als laatste punt op de dagorde werd het lidgeld voor 1954 vastgesteld op 40 frank en een akkoord bereikt om de volgende Landelijke Algemene Vergadering te houden te Brussel.

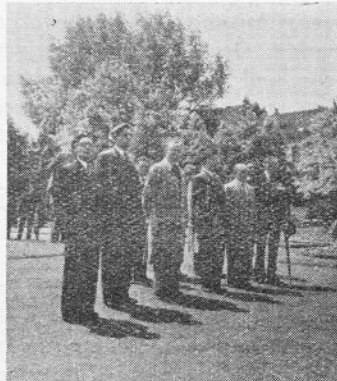
Aan het einde der Vergadering nam de Generaal Timperman en de heer Scheiris, respectievelijk Provinciale Voorzitters van Oost-Vlaanderen der V. V. V. 1914/18 en 1940/45, om de congressisten welkom te heten in het lokaal van de UFAC te Gent en hulde te brengen aan enkele der meest verdienstelijke leden der Oost-Vlaamse Verbroedering.

Door dhr. Scheiris werd het Kruis van Verdienste van de UFAC op de borst gespeld der makkers Van Cleven, Van de Veegaete, Martens, Van Marck, Van der Mispel en De Backer en bloemen overhandigd aan de dames Hunt, Severin, Rainotte, Porrewijck en Minne.

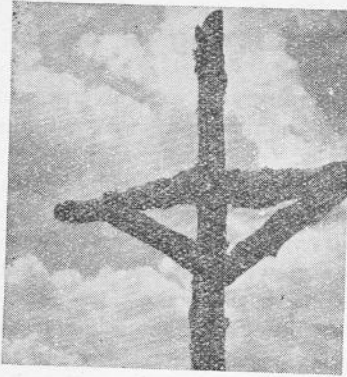
Niet minder dan 78 congressisten en hun dames namen deel aan het democratisch vriendenmaal in hetzelfde lokaal, waar de Ontmijners der verschillende Vlaamse en Waalse afdelingen gezellig verbroederden herinneringen ophaalden en nieuwe relaties aanknoopten, die in de toekomst ook weer tot stevige vriendschapsbanden zullen uitgroeien. Terloops werd nog een korte hulde gebracht aan makker Van de Veegaete welke een geschenk in ontvangst mocht nemen uit de handen van Mevrouw Timperman, als vergoeding voor zijn gewaardeerde en steeds belangloze medewerking in de schoot der verschillende Verbroederings van 1914/18, waar makker Vande Veegaete zich, buiten onze eigen Verbroedering, eveneens nog verdienstelijk maakt.

Na de maaltijd bracht een groepje congressisten een bezoek aan de Stad Gent, waarbij in de St-Baafskathedraal speciaal werd bewonderd het vermaarde veelluik *De Aanbidding van het Lam Gods* door de gebroeders Jan en Hubert Van Eyck.

We mogen niet besluiten zonder een bijzonder woord van hulde te brengen aan hen die borg stonden voor de

puike organisatie te Gent van deze Landelijke Algemene Vergadering, nl. de makkers De Backer, Van Cleven, dhr en Mevrouw Van de Veegaete, dhr en Mevrouw Minne, de hh. Van Marck, De Smul, Maertens en allen die spontaan hebben bijgedragen tot het wel lukken van deze mooie dag.

Luitenant-Kolonel Torrekens is niet meer...

DE ontroering die zich van ons meester maakte toen we het afsterven van Luitenant-Kolonel Torrekens vernamen was des te sterker daar het voor de tweede maal in enkele maanden was dat de dood kwam aankloppen in de rangen van onze Ontmijners-officieren en oud-ontmijners.

Alhoewel hij sinds enkele tijd de ontmiijningsdiensten verlaten had en overgegaan was naar een ander wapen, was Kommandant Torrekens voor onze ontmiijners een begripend en edelmoedig overste gebleven.

We hebben hem vooral gekend als adjunct van de Kommandant der Ontmiijningsstroepen, een belangrijke functie die hij waarnam vanaf zijn terugkeer uit gevangenschap in Juni 1945 tot begin Februari 1947, datum waarop hij overging naar de 34^e REME.

Van Luitenant-Kolonel Torrekens behouden we een herinnering die de tijd ons niet zal kunnen ontnemen en in naam van de Verbroedering hernieuwen we hier aan zijn echtgenote en aan zijn zoon onze innige gevoelens van deelneming in de smart die hun deel werd.

De begrafenisplechtigheden werden door een talrijke menigte bijgewoond en alle militaire eer werd hem bewezen.

In de loop van de plechtigheid hield generaal Frémont, inspecteur-generaal kwartier-meester een mooie toespraak.

We hebben gedacht er goed aan te doen deze laatste hulde aan de overledene hier over te nemen om beter de herinnering van deze edele en veel te vroeg afgestorven figuur hoog te houden in ons.

Ik heb de smartelijke opdracht een laatste hulde te brengen aan Luitenant-Kolonel Torrekens, de laatste groot van het Leger, van het Leger dat hij 33 jaar lang trouw diende.

In 1906 te Brussel geboren is hij nog onvolwassene gedurende de eerste wereldoorlog. Op dertienjarige ouderdom komt hij in de Pupillenschool van het leger, bekomt er de groot van korporaal en sergeant en wordt als leerling aangenomen in de Koninklijke Militaire School in de 86^e promotie Artillerie en Genie in December 1925.

Als leerling onder-luitenant in 1928 bekomt hij zijn brevet van Artillerie-onder-luitenant in 1931 en vervoegt in deze hoedanigheid het 15de Artillerieregiment.

Vol leven en opgewektheid kan hij niet weerstaan aan de roep der luchtvaart en wordt hij waarnemer bij het militaire vliegwezen. In 1937 vinden we hem terug bij het 15^e artillerieregiment. Er komt spanning in de inter-

nationale toestand en met de mobilisatie in 1939 wordt Paul Torrekens kapitein benoemd en aan het hoofd geplaatst van een Bie van de 16^e A.

Aan het hoofd van deze reserveëenheid die hij als een ware overste te leiden wist nam hij deel aan de acht-tiendaagse veldtocht. Zijn schitterend gedrag en de manier waarop hij zijn mannen wist te leiden onder het vuur der vijandelijke artillerie in de Leieslag bezorgde hem een vermelding op het dagorder van het Leger en de toekenning van het oorlogskruis 1940 met vergulde leeuw.

Tezamen met het merendeel van onze officieren werd Kapitein Torrekens gedurende vijf lange jaren in gevangenschap gehouden.

Hij werd bevrijd door de Russen einde April 1945 en in de maand Juni gerepatrieerd, en nog voor het verstryken van zijn herstelverlof treed hij terug in dienst, eerst bij de ontmiijners, daarna als bevelhebber van een werkplaats voor herstelling van materieel.

In Maart 1948 wordt hij bevorderd tot Majoor bij de REME, vervolgens gaat hij over naar de Oorlogsschool en bekomt het brevet van AEM.

Aangewezen voor de dienst van QMG in 1949 wordt Majoor Torrekens tot Luitenant-Kolonel benoemd in 52. Het is als Directeur der Ordonnance-Diensten dat de schitterende loopbaan van de officier waarvan we vandaag de verdwijning betreuren, ten einde loopt.

Zijn echte militaire hoedanigheden, zijn toewijding, zijn rechtschapenheid en zijn vurig verlangen te dienen maakten van Luitenant-Kolonel Torrekens in alle omstandigheden een echte overste.

En zoals hij was als officier zo was hij ook als mens.

Zijn genegenheid, zijn dynamisme, zijn hoedanigheden als goed mens als echtgenoot en vader waren iederen gekend.

Artillerist, vliegenier, ingenieur, opvoeder, EM. Officier en uiteindelijk Directeur der Ordonnancediensten, ziedaar het militaire leven van Paul Torrekens, zoals hij was een buitengerwoon kameraad.

Allen betreuren we het vroegtijdig en onverwacht afsterven van deze hogere elite-officier.

In naam van alle Officieren van het Ordonnance-wapen neig ik me met een diepe ontroering voor zijn echtgenote, zijn zoon en zijn familie, dat ze geloven aan ons innig medevoelen in de wrede smart die hun allen treft.

De herinnering aan Luitenant-Kolonel Torrekens zal altijd levendig in ons blijven

De inhuldiging te Stavelot van het Nationaal Gedenkteken der Ontmijners door zijne Koninklijke Hoogheid Prins Albert van Luik

METTERTIJD zal de vergetelheid vallen over onze Ontmijners.

Deze sombere voorspelling komt van Generaal Sevrin die deze in 1945 uitsprak. Alle ogen waren rond die tijd gericht op de glorierijke strijders uit de vuurlinie, op de bevrijdende soldaten die van zege naar zege trokken.

In de roes der bevrijdingsdagen schonk niemand enige aandacht aan het vermetele werk der Ontmijners die zonder veel tam-tam, zonder de glorie der slagvelden te zoeken, achter de lijnen zich afsloven, die op onze stranden en in onze bossen en in onze velden bij iedere pas hun leven waagden, om de mijnen en de moordende tuigen bloot te leggen die op ieder ogenblik rouw en paniek konden zaaien in onze steden en in onze dorpen. Hun verheven moed en hun edele zelfnegering gingen onbemerkt voorbij. En niemand lette op de verheven moed en de edele zelfverloochening waarmee onze ontmiijners het beste van hun eigen gaven om het leven veil te houden van hun medeburgers van het bestaan van iedereen onder ons.

De heldendaden van onze ontmiijners mochten niet teloor gaan, mochten niet verdwijnen uit onze herinnering, verschillende lokaliteiten waaronder vooral deze die het meeste nut haalden uit het bewonderenswaardig werk der ontmiijners, beseften wat ze deze moedige kerels verschuldigd waren.

Stavelot was een van deze en een gedenkteken werd opgericht ter nagedachtenis der gevallen ontmiijners die vielen opdat de bewoners leven konden in veiligheid.

De Belgen begrepen het zoenoffer gebracht door de honderd en tien ontmiijners die vielen voor het Vaderland zodat nu, bij het binnenkomen van Stavelot een gedenkteken werd opgericht dat een nationale dankbetuiging zijn moet voor het offer gebracht door de helden der Ontmiijning.

Dit gedenkteken werd op Zondag 20 September door Z.K.H. Prins Albert van Luik plechtig ingehuldigd. Een volledig verhaal van de plechtigheden die ter dier gelegenheid plaats vinden brengen we U hier.

Des morgens werd een heilig mesoffer opgedragen in de parochiale kerk van Stavelot ter nagedachtenis der ontmiijners die hun leven gaven voor het Vaderland.

De Heer Burgemeester, vergezeld van schepen Deleclos en van de Heer Commissaris Jeanfils hadden op de St-Remaclusplaats de hoge militaire en burgerlijke Overheden ontvangen alsook de afgevaardigden van de plaatselijke societeiten.

Allen werden bij de ingang der Kerk door de E. H. deken van Stavelot verwelkomt waarna de overheden plaats namen in het middenschip. Onder hen erkennen we Generaal Sevrin, Burgemeester Daxhelet, Schepen Deleclos en onze Gemeenteraadleden, Ridder Pierre David Vrederechter der cantons Spa en Stavelot, de Politiecommissaris, de Commandat van de Gendarmerie van Stavelot, verscheidene Officieren en Onder officieren van het Ontmiijningscorps en talrijke andere personaliteiten.

De vaandeldragers der vereniging hadden plaats genomen langs de zijkanten van het koor, terwijl de zijbeuken bezet waren door de leerlingen der school van Stavelot vergezeld van hun oversten en meesters evenals door een talrijke schaar getrouwen. Ook een belangrijke afdeling ontmiijners was aanwezig.

Mijnheer de Deken celebreerde het H. Misoffer. Het gelegenheidssermoen, waarvan we hierna de voornaamste delen laten volgen werd door E. P. Rullens uitgesproken.

Spreker opende zijn sermoen met zich te richten tot Generaal Sevrin :

Het is ons zo begon spreker - een eer en een vreugde, vandaag in onze parochie van Stavelot de overste der Ontmiijners te mogen begroeten; in uw persoon, generaal verwelkomen we al deze die onder uwe orders geleden en gestreden hebben.

Vol bezorgdheid voor uwe ontmiijners waren al uw betrachttingen er opgericht hun gelukkig te zien, hun verdiensten erkend en hun deugden verheerlijkt en beloond te zien.

Spreker vervolgt en verheerlijkt onze ontmiijners, zo doden als levenden, de deugden en de geest die de grootheid uitmaken van onze huisvaders.

Zij zijn de heldhaftige vertegenwoordigers der deugden die het merendeel der mannen belang inboezemen, pijlers van de kracht en de stevigheid van onze families.

Als ik dit korps zie, enkel vrijwilligers, dan zie ik het bewonderenswaardig. In de andere korpsen zijn de mannen noodzakelijk, bij de ontmiijners echter zijn er enkel mannen omdat ze wel willer, die de gekregen opdracht in all vrijheid uitvoeren, grootmoedig, en zich helemaal geven voor een gevaarlijke en des te noodzakelijker opdracht; die zich zelf spontaan komen aanbieden om te lijden; die zich de moeite geven het werk dat ze hoog stelden te zien welluken.

Wat ik nog in hen bewonder is hun eenvoudig, verborgen held zijn. Het is niet moeilijk held te zijn en heldhaftig te doen als men zich vooruit gestuwd weet door een ganse gemeenschap als men in al de ogen die op u gericht zijn een prikkel en een steun ziet.

Als ik de helden zie die hier tegenwoordig zijn en de doden wier herinnering we herdenken dan zie ik ook dat hun deugden niet gedragen worden door uiterlijke handelingen maar door hun nederigheid, door hun ootmoed, ze gaven zich uit ganser harte voor werken die nauwelijks erkend en zelden beoordeeld worden naar hun echte waarde.

Meer nog hetgeen vooral het welk der ontmiijners karakteriseert is het beroepsgeweten met hetwelk zij zich van hun gevaarlijke opdracht gekweten. Geen duim grond mocht overgeslagen worden, alles moest nauwkeurig onderzocht. Hun werk was er geen om zo gauw mogelijk mee gedaan te maken maar het was geschraagd door een zuiver plichtsbef en op deze wijze volbrachten ze hun taak.

Er is meer nog, andre hun uniform zie ik een vreedzame ziel. Terwijl de oorlog er op uit is te vernielen, is bij hen heel hun werk gericht dezen te vrijwaren die zouden kunnen getroffen worden en aan allen de vrede en terug de zekerheid te brengen. De ontmiijners zijn de eenvoudigen die ons leren te werken voor het herstel der vrede opdat deze heersen zou in de wereld.

De vernietiging beletten, het kwaad in zijn verwoestingen tegen werken welke prachtige opdracht. Ik zie ze aan het werk deze ontmiijners de velden die ze onderzochten en terug vrij maakten om bewerkt te worden, de veiligheid die ze teruggaven aan onze wegen en stranden, ig zie ze in dienst van onze werklieden, in dienst van onze kinderen.

Ze verdienden onze erkentelijkheid, verdienden deze van de ganse natie.

Mijne Heren, weet dat te Stavelot onze harten geklopt hebben voor de vereniging van deze die de hoogste getuigenis brachten van hun toewijding: het leven geven voor deze die men lief heeft.

Dat ze de hoogste beloning mogen ontvangen, dat het offer dat ze brachten een lichtende weg zij naar het eeuwige leven.

Bij het einde van het Misoffer interpreteerde de organist Ed. Hardy het *Vaderlands Lied* en het *Toccat* en *Fuga in Re mineur* van Bach.

Na de mis werd een stoet gevormd, de Overheden, een afdeling Ontmiijners, de verenigingen der Oud-Strijders van Stavelot en de afgevaardigden der verschillende plaatselijke verenigingen met hun vaandels stapten er in op.

Met de politie van Stavelot aan het hoofd richtte de stoet zich naar het gedenkteken der gesneuvelden der Gemeente waar Generaal Sevrin een blomteuil neerlegde. De Generaal legde eveneens bloemen neer aan het gedenkteken opgericht voor d slachtoffer van het offensief der Ardennen, dicht bij de brug over de Ambleve.

ONTVANGST DER HOGE PERSONALITEITEN.

Terwijl der verschillende groeperingen op de St-Remaclusplaats ontvangen werden vooraleer zich op te stellen in de nabijheid van het gedenkteken der Ontmiijners, verwelkomde de heer Burgmeester, bijgestaan door twee schepenen in de kapittelzaal van de Oude Abdij de hoge personaliteiten die de inhuldiging gingen bijwonen. Onder andere bemerkten we de aanwezigheid van Generaal Sevrin, Luitenant-Generaal Marchaux, vertegenwoordiger van de Heer Minister van Landsverdediging, de Heer Arrondissementscommissaris Bissot, Monseigneur Creusen, vertegenwoordiger van de Bisschop van Luik, de generaal der Gendarmerie Guillaume en verscheidene generaals en officieren, evenals verscheidene senatoren en volksvertegenwoordigers. Doordat de Burgmeester die tezamen met de Heer Gouverneur der Provincie, Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Albert van Luik te Trois-Pont ontvangen moet is het de Eerste Schepenen van de Stad Stavelot die de personaliteiten verwelkomt.

Mijn Generaal, Mevrouwen, Mijne Heren,

Om drie uur moet de Heer Burgemeester zich op de grens der gemeente bevinden om er Z.K.H. Prins Albert welkom te heten. Hij verzoekt ons hem te verontschuldigen en vroeg me zijn tolk te zijn om u in onze oude stede welkom te heten.

Het gemeenstebestuur en onze ganse bevolking zijn fier vandaag de hoge militaire, kerkelijke en burgerlijke overheden te ontvangen.

Fier zijn we ook omdat het ons grondgebied is dat gekozen werd om er een nationaal gedenkteken voor onze ontmiijners op te richten.

Plechtig beloven we dat het gedenkteken waardig zal onderhouden worden. Het is onze wil dat de herinnering aan het edele offer door de ontmiijners gebracht voortleven zal in onze verdere geslachten.

Stavelot, heldhaftige en gemartelde stad zal aan zijn plicht niet verzaken.

We hopen dat ge van dit kort verblijf in ons Stavelot een blijvende herinnering meedragen zult en we geven nu het woord aan Generaal Sevrin, nationaal voorzitter van de Verbroedering der Ontmijners.

Op de woorden van de Heer José Leduc antwoordt de Heer Sevrin als volgt :

Mijnheer de Schepen, Mevrouwen, Mijneheren,

Ik houd er aan alle personaliteiten die door hun aanwezigheid aan deze nationale plechtigheid een heel bijzonder karakter gaven, uit ganser harte te bedanken.

Het is een grote vreugde voor me het gemeentebestuur van Stavelot voor deze daad te bedanken. U weze ervan overtuigd dat ik hier gevoelens vertolk van al de Belgische Ontmijners. We zijn er fier over en oneindig diep getroffen, maar laat ik niet langer deze kleine toespraak rekken daar we op tijd aan het gedenkteken moeten zijn om er Z.K. Hoogheid te ontvangen.

Straks zal ik ruim de gelegenheid hebben u mijn gevoelens bloot te leggen.

Een erewijn wordt daarna aangeboden, waarna onder een slagregen de personaliteiten zich naar de *Allée verte* begeven waar ondanks te stortregens een zeer talrijke menigte de aankomst van de Prins van Luik verbeidt.

AAN HET GEDENKTEKEN.

Bij het gedenkteken, dicht bij de officiële tribune was een verhoog voorbehouden aan de families der slachtoffers en aan de zwaar verminkten der ontminning.

Op de eretribune hadden plaats genomen : Generaal Sevrin, Luitenant-Generaal Marchaux, de Heer Commisaris Bissot en zijn adjunct de Heer Hoen, Mgr Creusen,

M. Philippart, ondervoorzitter der Kamer van Volksvertegenwoordigers, de generaals Collignon en Lambert, de Kolonels d'Oultremont, Sevrin, Engels en Ducarte, de Hr Vandresse procureur des Konings ; M. Rainotte de

toegewijde voorzitter van de Verbroedering der Ontmijners van Verviers, de Majoor Samijn en Linden, de Kommandanten Dohet, Merckx, Masset en Vandereydt, de Luitenant Compere, M. Daniel Lemeziere, Consul van Frankrijk, de deken van Stavelot en E. P. Rullens. Eerste schepen Leduc, Kolonel Engels en Commandant Juliard van de gendarmerie; de HH. Leclercq, eregouverneur van de provincie, Laboulle voorzitter van de provinciale raad, P. David vrederechter, de vertegenwoordiger van de ambassadeur van het Groot Hertogdom Luxemburg, senator A. Godin, de HH. volksvertegenwoordigers, Discry, Parisis, Kofferslager, Vanderschueren ; de prefect van het koninklijk atheneum en de Heer Directeur van het college van Stavelot, de Heer Prefect van het Atheneum van Verviers de gemeenteraadsleden van Stavelot en verscheidene andere personaliteiten waaronder talrijke officieren ; de Heren Burgmeesters van Francorchamps, Wanne, Sart, Rocherath, Waimes, de HH. Schepenen Van der Maessen en Steffens van Malmedy, architect Verschueren ontwerper van het gedenkteken en beeldhouwer Segers schepper van het beeld dat er op voorkomt, evenals talrijke leden der Verbroedering van de Ontmijners.

Tientallen vaandels der Vaderlandse verenigingen stonden links van het standbeeld opgesteld met langs de rechter kant deze van de verenigingen der stad. Daarachter het indrukwekkend muziekkorps van de 10de infanterie brigade.

Langs de weg, de leerlingen van onze vrije en officiële scholen, afgevaardigden van onze talrijke verenigingen, een groep boy-scouts en een sterke militaire afdeling. De standaard der ontminners die door de Prins bij zijn aankomst lang zal gegroet worden is daar eveneens.

Een talrijke menigte die op meerdere duizenden mag geschat worden, mensen van Stavelot en vreemdelingen, troepten samen achter de Nadar-afsluiting onder het toezicht van een belangrijk kordon gendarmen in groot uniform.

DE PRINS IS DAAR.

Langs de micro wordt door een officier de aankomst medegedeeld van Z. K. H. Prins Albert die Trois-Pont bereikte waar hij opgewacht werd door de Hr Burgmeester Daxhelet, Schepen Deleclos en Commissaris Jeanfils. De auto van de prins komend uit de richting van Ciergnon hield stil aan grens der gemeenten Stavelot en Fosse-sur-Salm tussen de viaduc en de brug over de Ambleve en Z. K. H. groet de Heer Gouverneur der Provincie en de Overheden der Stad.

Dan zien we nog eerst de auto aankomen van de Zijne Excellentie de Minister van Openbaar Onderwijs, de Hr Harmel.

En plots een oorverdovend lawaai, er komt beweging in de menigte, de prins is daar.

Voorafgegaan door een afdeling gemotoriseerde gendarmen komt eerst de wagen aan van de Hr Burgmeester

van Stavelot en vas de Heer Gouverneur der Provincie, onmiddellijk gevolgd door de prinselijke wagen.

In kledij van marineofficier en vergezeld van Kolonel Staquet stapt de prins uit zijn wagen onder de toejuchinken van de menigte : «Leve de Prins, leve de Prins.»

Hij wordt verwelkomd door de Heer Minister Harmel en de HH. generaals Marchaux en Sevrin. De soldaten presenteren de wapens, het Vaderlands Lied weerklinkt, de vaandels nijgen naar voor terwijl de Prins onberispelijk in houding blijft.

Na het vaderlands lied zijn de vivats niet uit de lucht de kinderen juichen en zwaaien met vlaggetjes en lang groet zijne Koninklijke Hoogheid het glorieuse zinnebeeld der Ontmijners.

Na de hand te hebben gedrukt der weduwen en kinderen der martelaren en der grote invaliden en verminkten der ontmijsning bestijgt de Prins glimlachend de ertribune, de menigte is veroverd door de elegante eenvoud van Prins Albert.

Het zal weldra 20 jaar geleden zijn dat, in de in vreugderoos verkerende « Cité Ardente » de betreurde koningin Astrid de jongste prins der Koninklijke Familie aan het Luikse volk voorstelde die weldra in gans Wallonie als één van hen werd aanzien.

Naast de Prins nemen plaats zijne Excellentie Minister Harmel, Luitenant-generaal Marchaux, de Gouverneur van de Provincie en de Burgmeester van Stavelot.

Een heel belangrijke toespraak wordt daarna gehouden door Generaal Sevrin waarvan Majoor Samyn in het kort de hiernavolgende Nederlandse vertaling bracht.

Monseigneur,

Dat het Uwe Koninklijke Hoogheid behaagd heeft, de onthulling van het Nationaal gedenkteken ter nagedachtenis der ontmijsners, die vielen op het veld van eer, met Uw tegenwoordigheid te vereren, is een wens, die hun wapenbroeders nooit zullen vergeten.

Deze grote eer, waarop zij zich met rechtmatige trots verheffen, heeft hen diep getroffen.

Des te meer, Monseigneur, daar gij in de rangen zijt getreden van de Zeemacht, waarmee de ontmijsners sinds lang nauwe werkbetrekkingen onderhouden, een keurkorps dat ze zeer waarden.

De ontmijsners zien in Uwe tegenwoordigheid, een nieuw blijk van waardering en achting, waarvan het Vorstenhuis steeds uiting heeft gegeven, ten overstaan van hun moedige en heldhaftige verrichtingen.

Mocht het Uwe Hoogheid behagen, in de uitdrukking van hun gevoelens, de blijken van diepe eerbied en van onvergankelijke gehechtheid aan de Dynastie te vinden, waarvan ze steeds bewijzen hebben gegeven.

Nu de overal verspreide oorlogstuigen, die een bestendig gevaar voor de bevolking waren, nog slechts een kwade herinnering zijn, wordt er over de koene verrichtingen van onze dappere ontmijsners niet meer gesproken : zij zijn zo goed als vergeten.

Het dient echter gezegd dat reeds verscheidene gemeenten hun uitmuntende diensten hebben willen erkennen, door voor hen, die op haar grondgebied vielen, een gedengsteen op te richten.

De ontmijsners richtten zelfs enige gedenkzuilen op, op sommige plaatsmen waar enkele ontmijsners het hoogste offer brachten.

Doch er ontbrak een Nationaal Monument ter ere van al de ontmijsners van België.

Dit is vandaag een voldongen feit.

Het gedenkteken, dat vandaag onthuld wordt, verenigt in een dezelfde vrome gedachte, al de Waalse en Vlaamse ontmijsners, officieren, onderofficieren, korporals, soldaten en militaire werklieden, die vielen op het veld van eer.

Dit gedenkteken, ontworpen door de sectie Luik, hebben wij grotendeels te danken aan de milddadigheid van de bevolking van het Arrondissement Verviers, aangespoord door de onvergankelijk vriend en de grote weldoener der Ontmijsners de Heer Rainotte, Robert.

Het beschermcomité, als volgt samengesteld, deed een warme oproep tot de bevolking van het arrondissement : Bissot, arrondissementcommissaris van Verviers ; Hoen, adjunct arrondissementcommissaris te Malmédy ; Houget, burgemeester van Verviers ; Dixhelet, burgemeester van Stavelot ; flink bijgestaan door Mevrouw Abel.

Na reeds zoveel gedaan te hebben om het lijden der weduwen, wezen en invaliden te verzachten, is het weer deze bevolking die het grootste gedeelte der geldelijke middelen aanbrengt.

Daarom hebben wij een gemeente van dit arrondissement als zetel van het monument gekozen : Stavelot, tweemaal zwaar geteisterd, was bijzonder aangewezen.

De gemeenteoverheid heeft ons flink geholpen, waarvoor wij haar van harte dank zeggen.

Het kunstwerk is van Bouwkundige Albert Verschueren, oud-sergeant van het 1° Ontmijners Bataljon. Tijdens de opruimingswerken in de Ardennen werd hij zeer zwaar gewond, verloor een oog en de helft van zijn rechterhand.

Ondanks deze zware handicap voor een bouwkundige, wist hij al de moeilijkheden kranig te overwinnen en kwam na een lange aanpassing opnieuw in het bezit van zijn middelen.

Hij legde gans zijn hart van oud-ontmijner en zij volle talent in het scheppen van dit kunstgewrocht, dat hij opgedragen heeft aan de roem van zijn oudwapenbroeders.

Het kunstbeeld op de middenzuil is het werk van beeldhouwer Albert Segers, die in een moderne, doch sobere stijl, een ontmijner met een mijn, in steen heeft vereeuwigd.

Aan beiden gaat onze achting en diepe bewondering.

Iedereen herinnert zich nog goed hoe er ons land uitzag daags na de bevrijding.

De 68 km. lange kust was, op een grote diepte, met allerhande mijnen bezaaid.

Een uitgestrekt grondgebied der Ardennen (4.800 km²) moest als verdacht aangezien worden na de aanval van Runstedt.

Duizende bommen en allerhande springtuigen lagen overal verspreid en maakten het vervoer onveilig.

Onze haveninstellingen bleven in gevaar door de aanspeelende zeemijnen.

Gebouwen en andere instellingen waren door valstrikken onbruikbaar geworden.

Honderden bommen moesten uitgegraven worden waarvan een twintigtal in het Koninklijk Domein van Laeken, dat niet gespaard bleef, iets dat Uwe Koninklijke Hoogheid zich zeker zal herinneren.

Dit alles hoort thans tot het verleden, dank zij het kranig optreden van onze dappere ontmijners, ten getale van circa 300, die zich vanaf September 1944 ijverig aan het werk zetten, zodat reeds in 1945 het badseizoen kon geopend worden en de meeste ijzer-en waterwegen weer in gebruik waren.

Deze nochtans puike uitslag was op verre na onvoldoende, duizenden aanvragen kwamen binnen, 2 Bat. werden gesticht en ondanks zware moeilijkheden inzake kleding, onderricht, enz. stonden deze eenheden in de mijnvelden op 1 April 1945.

Op 15 December 1945 had het 1 Bat. zijn taak vervuld, het 2de kon op zijn beurt ontbonden worden in Juli 46. De getalsterkte der secties werd geleidelijk verminderd tot op 250 man, die thans nog hun gevaarlijk werk voortzetten tot welzijn van hun medeburgers.

Hun verrichtingen, in het kort samengevat :

48.750.000 kgr springtuigen opgeruimd ;
615.000 grondmijnen ;
8.400 valstrikken ;
128.000 vliegerbommen ;
14.000 Ha gronden en bossen gezuiverd ;
52 zeemijnen onschadelijk gemaakt.

Zij betaalden echter een zware tol aan mensenlevens en gewonden.

110 ontmijners, 7 officieren, 21 onderofficieren, 72 korporals en soldaten, 10 militaire werklieden betaalden het vrijmaken van het grondgebied met hun leven ;

252 oversten en soldaten werden bovendien gekwetst en dragen de tekens van hun offervaardigheid in de dients van het Land.

Deze offers hebben duizenden mensenlevens kunnen redden van een gewisse dood.

Daarom verdienen zij ook onze diepe bewondering, daarom « draagt » - zoals de Minister Van L. V. eens in de Kamer zegde - « hun offer gebracht door de soldaten die vóór de vijand stierven ».

Daarom verdienen zij de hulde van vandaag !

Daarom mogen wij hen niet vergeten.

Daarom staan hier hun namen in bronzen letters, die hun roem zullen zingen door de eeuwen heen.

Daarna komt de Heer Bissot arrondissementscommissaris aan het woord. In klare bewoordingen drukt hij de dank uit van al de bewonders van de streek voor de helden der Ontmijning.

TOESPRAAK VAN DE HEER BISSOT.

Vooraleer het woord te laten aan de Heer Burgmeester van Stavelot, die over dit gedenkteken waken zal, wil er zich een stem verheffen uit de harten van al deze die de vruchten plukken mochten van het offer der ontmijners die vielen voor het Land.

De bevolking van dit Arrondissement en van Stavelot is diep doordrongen van haar schuld jegens de ontmijners en ten bewijze hiervan werd geen moeite gespaard om de verheerlijking van de slachtoffers der ontmijning in dit gedenkteken uit te drukken. Het werd opgericht recht over de baan waarlangs de SS. opdoken om over de Ambleve te trekken het wordt overheerst door de hoogten van « Vieux-Château » waar de vijand wekenlang

zitten bleef, het ware mooi geweest indien het gedenkteken daar kon worden opgericht maar dit plan stootte op te veel belemmeringen. Toch bleef er iets over van het oorspronkelijk idee, de vuurbaak, symbool van het heldendom die de nevels der laagheden en der dagelijkse zwakheden doorboort.

De heldhaftigheid der Ontmijners - zei de Heer Bisot - is verschillend van deze der Strijders, wie zal ons zeggen kunnen welke van beide de meest verdienstelijke is. Ik denk aan al deze die zich opofferden om de Ardennen te zuiveren van de moordtuigen die het zieltogend Nazisme achtergelaten had.

Ik denk aan uw heldhaftige en vruchtbare krachtinspanningen die er toe bijdroegen talrijke mensenlevens te sparen.

Is het niet zo - vervolgt de Heer Commissaris - dat onze dankbaarheid een meer persoonlijk karakter draagt dan deze die we hebben jegens andere verdedigers van het Land. Het zijn onze levens die de Ontmijners hebben gered, deze van onze landbouwers en onze houthakkers, deze van onze wandelaars en vooral deze van onze kinderen.

Dit gedenkteken geplant in deze oude aarde, één der eerste die zich voor de beschaving opende zal de herinnering hooghouden aan deze die de grond zuiverden van de laagheid der anderen.

De Commissaris richtte zich tot de Prins van Luik die hij bedankte voor zijn tegenwoordigheid en besloot :

Uwe aanwezigheid, Monseigneur is het ware bewijs dat der eerbetuiging van dankbaarheid door de Staatschef juist wordt gewaardeerd.

DE INHULDIGING.

De Generaal der Ontmijners vertrouwt het gedenkteken toe aan de Heer Burgemeester van Stavelot die hierover waken zal.

Van bij de geboorte van het idee - zegde hij o. a. - boodt ge ons spontaan uw hulp aan, eerst en vooral met

ons een plaats aan te duiden gelegen in een prachtige omgeving, de mooiste en de meest bezochte plaats uwer stad daarna met ons uw volledige steun toe te zeggen.

Reeds bracht ge een roerende hulde aan twee der onzen die vielen op het grondgebied uwer stad door op treffende wijze de plaats te vereeuwigen waar deze twee moedigen het offer van hun leven brachten.

De uitdrukking uwer gevoelens die deze zijn van een ganse bevolking zijn ons een voldoende waarborg om het gedenkteken aan uw toezicht toe te vertrouwen, waar het de zorgen krijgen zal die het verdient.

Voor de rechtstaande toeschouwers ontsluiëren twee knapen der martelaars der ontminning het standbeeld. De Overheden en de zwijgende menigte zien ingetogen toe terwijl voorafgegaan door de gedempte klanken van het « te Velde » het Vaderlands Lied weerklinkt.

Een lange stilte. Welke beelden, welke gedachten gaan door de hoofden der zwijgende menigte bij het ontbloten van de namen der honderd en tien gevallen ontmijners : bij de familieleden gevoelens van droefheid, en een pijn diep in hen, bij de grote menigte gevoelens van dank en ontroering.

De Heer Daxhelet burgemeester der stad tracht ons de gevoelens zijner bevolking te vertolken.

TOESPRAAK VAN DE HEER DAXHELET.

De ontmijners gevallen op hun grond, hun werkterrein, hebben hun nationaal gedenkteken, ze hebben het ten zeerste verdiend.

Het initiatief van de Verbroedering van dit Elitekorps heeft in het ganse land een stroom van sympathie en dankbaarheid doen ontstaan, Z. K. H. de Koning die het

volledig eens was met het voorstel dat vandaag verwezenlijkt werd zond als afgevaardigde op deze plechtigheid Z. K. H. Prins Albert. We verzoeken deze aan de gevoelens van eerbeid van al onze medeburgers te willen geloven. Zijn tegenwoordigheid is een grote eer voor onze oude stede en onze dank voor dit bewijs zal blijvend zijn.

Mevrouwen, veel hebt geleden, we weten het, en we hopen dat het bijwonen van deze der geliefde weeskinderen verlichten zal.

Dit wensen we uit het diepste van ons hart.

Invalieden der Ontmijning we groeten u heel diep, uwe broeders, die te vroeg, veel te vroeg door het lot getroffen werden, werden niet vergeten; zoals hen hebt ge uw plicht volbracht en uw bestaan is nog altijd een voortdurende strijd. De herinnering aan deze plechtigheid zal u een kracht zijn om de moeilijkheden van het leven te overbruggen.

Ontmijners, iedere maal springtuigen gevonden worden doen we op u beroep en zonder aarzelen biedt ge u aan, en overal waar u aanwezigheid gevraagd wordt handelt ge op deze wijze. En wij, wij kunnen enkel bedanken.

Een gedenkteken der Ontmijners te Stavelot?

Waarom te Stavelot?

Generaal Sevrin en de Heer Arrondissementscommissaris antwoordden reeds op deze vragen, we gaan er niet verder op in en eindigen deze toespraak met te wijzen naar hetgeen zijne Excellentie Minister Harmel op 21 Juli voor de micro van het N. I. R. uitdrukte toen hij ons toesprak ter gelegenheid van de Nationale Feestdag, een redevoering die we ten zeerste op prijs stelden. In het bijzonder waren we het eens met hem daar waar hij de nadruk legde op de eenvoudigen, de nederigen waarover niet voldoende gesproken wordt en die hun technische en intellectuele gaven onvermoeid ten dienste stellen der natie.

Nederigen?... Honderd en tien...

Denken we eens even aan deze honderd en tien moedigen, Vlamingen en Walen, die zonder de minste aarzeling, zonder de minste verzwakking het leven veil hadden voor ons...

ZEGENING EN BLOEMENHULDE.

Na deze gloedvolle toespraak door de Heer Burgemeester van Stavelot wordt het gedengteken gewijd door Monseigneur Creusen, vicaris generaal van het bisdom Luik bijgestaan door E. H. Deken van Stavelot. Het muzikkorps der 10de infanterie speelt een dodencantate.

Ontroerende ogenblikken.

Daarna komt de protestantse legeraalmoezenier aan het woord die de gevoelens uitdrukt der Belgische Kerken.

Ik kom - zegde hij - me neerbuigen voor dit gedenkteken. Waarom zouden we onze algehele bewondering niet voegen bij deze van alle Belgen als we denken aan de woorden van Christus : « Er is geen groter liefde dan zijn leven te geven voor deze die men lief heeft. » Onze broeders Ontmijners gaven hun leven in alle nederigheid; eenvoudig, zonder uterlijk vertoon, gaven ze het hunne om het onze te redden. We mogen onze schuld van erkentelijkheid die we dragen tegenover hen niet vergeten.

We willen dat dit gedenkteken er ons aan herinnert dat boven het door de Ontmijners gebrachte offer er een groter Liefde staat die zijn oorsprong vindt in God.

Alle gelovigen van alle Kerken verenigen zich om aan God te vragen dat we nooit meer een oorlog zouden kennen, maar dat Hij ons lere onze evenaaste lief te hebben zoals Hij ons heeft lief gehad.

Z. K. H. Prins Albert komt daarna van de officiële tribune en legt aan de voet van het gedengteken in naam van Koning Baudewijn een prachtige ruiker aronskelken en chrysanten neer, daarna komen de HH. Harmel, Minister van Openbaar Onderwijs en Burgemeester Daxhelet die bloemen neerleggen in naam van de Regering en van de stad.

Ze worden gevolgd door tientallen afgevaardigden van vaderlandse Groeperingen, komend uit alle hoeken van het Land, door vertegenwoordigers der Gemeentebesturen van de streek, door de leden van onze onderwijsinrichtingen, door de afgevaardigden der verenigingen van de Stad en van het dankbaarheid en de erkentelijkheid van een ganse volk hopen zich op aan de voet van het

gedenkteken. Opschriften in het Frans, opschriften in het Nederlands, het is de ganse Natie die haar erkentelijkheid en bewondering neerleggen komt.

Na het gulden boek der Stad getekend te hebben laat de Prins zich verschillende personaliteiten voorstellen o. a. de Voorzitter der Ontmijners van de afdeling Verviers, de Heer Robert Rainotte, de Heer Ridder P. David, vrederechter, de Heer Massange de Collombs wiens geldelijke steun de Ontmijners ten zeerste op prijs stelden, de Heer Emile Degbomont, voorzitter van het F. N. C. van Stavelot evenals talrijke officieren en onder-officieren van het Ontmijningscorps.

HET EINDE DEFILÉ.

Daarna neemt de Prins van Luik terug plaats op de eretribune om het indrukwekkend defilé dat deze plechtigheid afsloot bij te wonen.

Eerst komt de afdeling der Ontmijners die door de menigte luidruchtig toegejuicht wordt. Vervolgens komen, voorafgegaan door de vaandels der vaderlandse verenigingen ons oud-strijders en Weerstanders, de leerlingen onzer scholen, onze boys-scouts en de afgevaardigden der plaatselijk verenigingen.

Na de optocht stapt de Prins terug in zijn auto terwijl de militaire muziekkapel een afscheidssignaal blaast en de menigte zonder onderbreking de Prins toejuicht.

De Gemeentelijke overheden van Stavelot zullen de Prins uitgeleide doen tot aan de grens der gemeente waar ze een laatste maal de Prins zullen groeten onder de warme toejuichingen van de toegestroomde plaatselijke bevolking.

Eens de Prins vetrokken ledigt zich langzaam de tribune en de menigte die zich door de stortregens niet had laten afschrikken trekt langzaam weg.

Velen gaan dicht bij het gedenkteken staan en ingetogen herdenken zij deze honderd en tien helden die hun leven gaven opdat wij leven zouden.

De Promotors van deze dag

De onberispelijke ordedienst van deze Zondag droeg de waardering en bewondering weg van de bevolking van Stavelot. Alles was voorzien en nauwkeurig geregeld.

Er moet dan ook hulde gebracht worden aan de promotors en bezielers van deze gedenkwaardige dag : De HH. Robert Rainotte en Marcel Lallemant, deze werden tenandere door Z. K. H. gefeliciteerd.

